

**การส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์
อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์**
**Promotion of waste management behaviors in the community of community leaders
according to the 3R principles of Phu Sing Subdistrict, Sahatsakhan District Kalasin
Province.**

(Received: April 28,2023 ; Revised: April 29,2023 ; Accepted: April 30,2023)

อนันต์ ปุรินทะ¹
Anunt Purinta¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R และการส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีระยะเวลาในการศึกษา ระหว่างเดือน มกราคม 2565 ถึง เดือนเมษายน 2565 รวม 4 เดือน เดือน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แกนนำชุมชนในการจัดการขยะ ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 90 คน เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดย การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Dependent t – test

ผลการศึกษา พบว่า ระดับการพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ หลังดำเนินการ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ เหมาะสมมาก พฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างตำแหน่งที่ต่างกัน ได้แก่ แกนนำชุมชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และตัวแทนประชาชน ไม่มีความแตกต่างกันและพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างตำแหน่งที่ต่างกัน ได้แก่ แกนนำชุมชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และตัวแทนประชาชน ก่อนและหลังดำเนินการ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ หลังจัดกิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าก่อนการดำเนินการ

คำสำคัญ : พฤติกรรมการจัดการขยะ แกนนำชุมชน หลัก 3 R

ABSTRACT

This research was action research aimed to study the waste management behavior in the community of the community leaders according to the 3R principles and the promotion of community waste management behaviors of the community leaders according to the 3R principles, Phu Sing Subdistrict, Sahatsakhan District. Kalasin Province. The duration of the study was between January 2022 to April 2022, totaling 4 months. Sample size were 90 community leaders in surveillance for waste management , Phu Sing Subdistrict, Sahatsakhan,

¹ ตำบลภูสิงห์

Kalasin Province. Data were collected from questionnaires. Data analysis by Content Analysis: Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation and Dependent t – test.

The results of the study showed that the level of waste management behavior in the community of the community leaders according to the 3R principle in Phu Sing Sub-district, Sahatsakhan District Kalasin Province after operation The overall and individual aspects were at a very appropriate level. Kalasin Province between different positions, namely community leaders, community leaders, village health volunteers and people's representatives found that there was no difference. Community Waste Management Behaviors of Community Leaders According to 3 R Principles, Phu Sing Subdistrict, Sahatsakhan District Kalasin Province between different positions, namely community leaders, community leaders, village health volunteers and public representatives before and after the activity was found to be significantly different at the .05 level. have a higher mean score than before the implementation

Keywords: waste management behavior, community leaders, 3 R principles

บทนำ

ปัญหาขยะในปัจจุบันเริ่มได้รับความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากขยะเป็นสาเหตุอันก่อให้เกิดมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมในหลายๆ ด้านหากมีการจัดการที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาล ขยะก็จะกลายเป็นแหล่งปล่อยมลพิษสู่สิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นมลพิษทางอากาศจากการเผาขยะ มลพิษทางน้ำจากการทิ้งขยะลงแหล่งน้ำและน้ำชะขยะ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและพาหะนำโรคทำลายทัศนียภาพและที่สำคัญที่สุดขยะ ยังเป็นสาเหตุก่อให้เกิดภาวะโลกร้อน¹

สำหรับประเทศไทย ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2558 ประมาณ 26.85 ล้านตัน หรือ 73,560 ตันต่อวัน เป็นขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร 4.19 ล้านตัน (ร้อยละ 16) และเกิดขึ้นในจังหวัดต่างๆ (76 จังหวัด) อีก 22.66 ล้านตัน (ร้อยละ 84) โดยมีจังหวัดที่มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นต่อวันมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร (11,500 ตันต่อวัน) ชลบุรี (2,487 ตันต่อวัน) นครราชสีมา (2,293 ตันต่อวัน) สมุทรปราการ(2,049 ตันต่อวัน) และขอนแก่น (1,870 ตันต่อวัน) โดยมีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยต่อคนเพิ่มขึ้นจาก 1.11 เป็น 1.13 กิโลกรัมต่อ คนต่อวัน¹

การจัดขยะมูลฝอยชุมชนควรพิจารณาดำเนินการตามลำดับขั้นของการจัดการขยะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยลำดับแรกเริ่มจากการหาทางลดปริมาณขยะและการใช้ซ้ำเพื่อไม่ให้เกิดขยะจากนั้นพิจารณานำวัสดุในขยะที่ทิ้งจากชุมชนมารีไซเคิล หรือหมักทำปุ๋ย ในส่วนของขยะที่ไม่สามารถรีไซเคิลควรนำไปเข้ากระบวนการเปลี่ยนขยะให้เป็นพลังงาน ขยะที่ไม่สามารถบำบัดด้วยวิธีการดังกล่าวได้และขยะที่เหลือจากกระบวนการต่างๆนำไปฝังกลบกระบวนการเหล่านี้นอกจากจะเป็นวิธีการลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ แล้วยังช่วยลดการใช้พลังงาน ลดพื้นที่ฝังกลบและลดปริมาณมลพิษด้วย แนวคิด Zero waste หรือขยะเหลือศูนย์ เป็นปรัชญาที่ส่งเสริมการหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นให้น้อยที่สุดโดยใช้หลักการของ 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) รวมทั้งการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้เกือบทั้งหมด เพื่อเป็นการลดปริมาณของเสียที่ส่งไปกำจัดโดยวิธีการฝังกลบและ/หรือเผา ทำลายให้มีปริมาณน้อยที่สุด¹

ตำบลภูสิงห์ เป็นพื้นที่ที่ประสบปัญหาเรื่องขยะมูลฝอยเช่นเดียวกับเมืองต่างๆ ซึ่งมีประชาชนร้องเรียนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และ

ประกอบกับการเพิ่มจำนวนเพิ่มขึ้นของประชากร ส่งผลให้ปริมาณขยะมีปริมาณสูงขึ้นเป็นเงาตามตัว การจัดการการควบคุมขยะมูลฝอยยังมีปัญหาอย่างมาก ได้แก่ ด้านการจัดเก็บขยะไม่ทันเกิดขยะตกค้างทำให้เกิดปัญหามลพิษจากขยะเนื่องจากทางตำบลภูสิงห์ มีรถเก็บขยะคันเดียว ซึ่งบรรจุขยะได้ประมาณ 5 ลูกบาศก์เมตร ในพื้นที่รับผิดชอบเข้าเก็บขยะในพื้นที่สัปดาห์ละ 1 ครั้ง และปัญหาที่สำคัญอีกอย่างคือ รถเก็บขยะมักจะเสียอยู่บ่อยๆ ทำให้การเก็บขยะไม่สามารถทำได้ จึงทำให้เกิดมูลฝอยล้นในชุมชน (องค์การบริหารส่วนตำบลภูสิงห์, 2557: 11-12)

จากความสำคัญและความจำเป็นของปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษา มีความสนใจศึกษาพฤติกรรมที่มีผลต่อการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ของตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชนของตำบลภูสิงห์ ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชนตามหลัก 3 R ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาการส่งเสริมพฤติกรรมจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาผลของการส่งเสริมพฤติกรรมจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบงานวิจัย

การส่งเสริมพฤติกรรมจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีระยะเวลาใน

การศึกษา ระหว่าง เดือน มกราคม 2565 ถึง เดือน เมษายน 2565 รวม 4 เดือน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ แกนนำชุมชน ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แกนนำชุมชน ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 2 คน และตัวแทนประชาชน จำนวน 5 คน รวม 10 คนต่อหมู่บ้าน จำนวน 9 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 90 คน

จริยธรรมงานวิจัย

การวิจัยนี้ ได้รับการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมงานวิจัยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ เลขที่ REC.KLS 85/2564

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ได้แก่ การส่งเสริมพฤติกรรมจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย

1. การสะท้อนสถานการณ์ โดยการบรรยาย
2. แนวคิดการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ประกอบด้วย Reduce ลด (คิดก่อนใช้) Reuse ใช้ซ้ำ (ใช้แล้วใช้อีก) และ Recycle (นำกลับมาใช้ใหม่) โดยการบรรยาย
3. การฝึกปฏิบัติการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ได้แก่ ขยะย่อยสลาย (Compostable waste) หรือ ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล (Recyclable waste) ขยะอันตราย (Hazardous waste) และขยะทั่วไป (General waste) คือ ขยะประเภทอื่นนอกเหนือจากขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีลักษณะที่ย่อยสลายยากและไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ โดยการสาธิตและฝึกปฏิบัติ

4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่าง ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และตัวแทนประชาชน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ พฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นแบบ Rating scale 5 ระดับ มีเกณฑ์ในการแปลผลคะแนน ดังนี้ (Best, 1991)

คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
4.21 – 5.00	มีพฤติกรรมเหมาะสมมาก
3.41 – 4.20	มีพฤติกรรมเหมาะสม
2.61 – 3.40	มีพฤติกรรมพอใช้
1.81 – 2.60	มีพฤติกรรมต้องปรับปรุง
1.00 – 1.80	มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม

การตรวจคุณภาพเครื่องมือ ผู้ ศี ก ษ า ได้ ดำเนินการตรวจสอบเพื่อทดสอบความตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบและแก้ไข 3 ท่าน (IOC) นำไปทดลองคุณภาพของเครื่องมือ (Try Out) โดยการนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเข้าใจในการทำแบบสอบถาม จากนั้นนำข้อมูลไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach method) มีค่าความเที่ยง เท่ากับ .738

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนและหลังดำเนินการ สถิติอนุมานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ Dependent t – test ในการเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อน

และหลังดำเนินการ F – test ด้วยเทคนิค One way ANOVA ในการเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนและหลังดำเนินการ ระหว่างตำแหน่งที่ต่างกัน ได้แก่ แกนนำชุมชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และตัวแทนประชาชน

ผลการศึกษา

1. ระดับการพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนดำเนินการพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ พอใช้ และพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างตำแหน่งที่ต่างกัน ได้แก่ แกนนำชุมชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และตัวแทนประชาชน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

2. การส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย การสะท้อนสถานการณ์ การเสนอแนวคิดการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ประกอบด้วย Reduce ลด (คิดก่อนใช้) Reuse ใช้ซ้ำ (ใช้แล้วใช้อีก) และ Recycle (นำกลับมาใช้ใหม่) การฝึกปฏิบัติการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และตัวแทนประชาชน

3. ระดับการพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ หลังดำเนินการ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ เหมาะสมมาก พฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างตำแหน่งที่ต่างกัน ได้แก่ แกนนำชุมชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำ

หมู่บ้าน และตัวแทนประชาชน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน (ตารางที่ 1) และพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างตำแหน่งที่ต่างกัน ได้แก่ แกนนำชุมชน ผู้นำชุมชน

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และตัวแทนประชาชน ก่อนและหลังดำเนินการ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ หลังจัดกิจกรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่าก่อนการดำเนินการ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างตำแหน่งที่ต่างกัน ได้แก่ แกนนำชุมชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และตัวแทนประชาชน (F – test ด้วยเทคนิค One way ANOVA)

source	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p - value
Between Groups	.006	2	.003	.115	.891
Within Groups	2.182	87	.025		
Total	2.187	89			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างตำแหน่งที่ต่างกัน ได้แก่ แกนนำชุมชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และตัวแทนประชาชน ก่อนและหลังดำเนินการ (Dependent t – test)

ตัวแปร	ก่อน		หลัง		df	t	p-value	95%CI	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.				lower	upper
พฤติกรรม	2.95	0.25	4.45	0.18	89	-52.386	.000	-1.56184	-1.44769

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษา พบว่า ระดับการพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ หลังดำเนินการ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ เหมาะสมมาก พฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างตำแหน่งที่ต่างกัน ได้แก่ แกนนำชุมชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และตัวแทนประชาชน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันและพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ตำบลภูสิงห์ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างตำแหน่งที่ต่างกัน ได้แก่ แกนนำชุมชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข

ประจำหมู่บ้าน และตัวแทนประชาชน ก่อนและหลังดำเนินการ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ หลังจัดกิจกรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่าก่อนการดำเนินการ สอดคล้องกับการศึกษาของ สอนอง อรุณศรี ธนิตา ผาติเสนะ (2564)⁶ ได้ศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีสุขภาพและแกนนำครัวเรือนในการจัดการขยะ บ้านปราสาทอำเภอยางตลาดเมืองฝ้าย อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลวิจัยพบว่า สถานการณ์การจัดการปัญหาขยะในชุมชน ก่อนการเข้าร่วมกระบวนการ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีการแยกขยะ ใช้วิธีการกำจัดขยะโดยการรวมขยะแล้วเผา หลังการเข้าร่วมกระบวนการ พบว่า แกนนำครัวเรือนมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมใน

การจัดการขยะสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกระบวนการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ทั้งนี้เนื่องจาก การส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ต่ำบลภูสิงห์ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย การสะท้อนสถานการณ์ การเสนอแนวคิดการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ประกอบด้วย Reduce ลด (คิดก่อนใช้) Reuse ใช้ซ้ำ (ใช้แล้วใช้อีก) และ Recycle (นำกลับมาใช้ใหม่) การฝึกปฏิบัติการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่าง ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และตัวแทนประชาชน เป็นไปตามแนวคิดการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน^{1,5} สอดคล้องกันกับการศึกษาของสอดคล้องกันกับการศึกษาของ นฤนาท ยืนยง และ พิชชานาถ เงินดีเจริญ.(2565)⁹ ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลสาพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด และ ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผล อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหานรินทร์ ปริบุญโณ (เชียงกา) (2562)⁴ พบว่า ประชาชนในชุมชนทุ่งลูกนกได้เข้ามามีส่วนรวมในการพัฒนาชุมชนในการจัดการขยะโดยภาพรวมในด้านต่างๆ เป็นอย่างดีมาก เริ่มตั้งแต่ร่วมค้นหาปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และแนวทางต่างๆ ที่อาจนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาของการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมากขึ้น ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เกิดจากการรวมกลุ่มความต้องการที่มาจากพื้นฐานความต้องการของคนในชุมชน ด้วยมีการแลกเปลี่ยน รับรู้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ โดยมีการประชุมในระดับหมู่บ้าน ชุมชน เป็นประจำ เพราะข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับจากประชาชน จะสะท้อนให้เห็น

ความต้องการและการให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มต้น จึงทำให้ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนต่อคนในชุมชนเป็นอย่างมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของนฤนาท ยืนยง และ พิชชานาถ เงินดีเจริญ.(2565)⁹ ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลสาพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย (เฉลี่ย = 2.36, S.D.= 0.86) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย = 2.72, S.D.= 0.89) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด (เฉลี่ย = 3.09, S.D.= 0.84) และ ด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผล อยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย = 2.51, S.D.= 0.83) ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย พบว่ารับรู้ข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุดด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยรวมอยู่ในระดับมาก การศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการขยะให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลสาพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ควรสร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะของประชาชนในชุมชน และการจัดหาสถานที่กำจัดขยะที่มีความเหมาะสมห่างไกลจากชุมชนและถูกหลักสุขาภิบาล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

ในการส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ต่ำบลภูสิงห์ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ควรประกอบด้วย การสะท้อนสถานการณ์ การเสนอแนวคิดการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ประกอบด้วย Reduce ลด (คิดก่อนใช้) Reuse ใช้ซ้ำ (ใช้แล้วใช้อีก) และ Recycle (นำกลับมาใช้ใหม่) การฝึกปฏิบัติการจัดการขยะใน

ชุมชนของแกนนำชุมชน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่าง ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และตัวแทนประชาชน

การส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชนของแกนนำชุมชน ตามหลัก 3 R ควรขยายผลไปในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เป็นชุมชนปลอดขยะต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- 1.กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2560). คู่มือชุมชนปลอดขยะ ZERO WASTE. กองส่งเสริมและเผยแพร่ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2.ประพนธ์ ผาสุยัต. 2548. การจัดการความรู้ ฉบับมือใหม่หัดขับ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไยไหม.
- 3.อำนาจ เดชชัยศรี, ดร.และคณะ. (2539). กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศาสนา.
- 4.พระมหานิพนธ์ ปรีบุญโญ (เชียงกา). (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชน ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2562 135-50.
- 5.กรมควบคุมมลพิษ (2561). คู่มือปฏิบัติการ 3 ใช้ (3R) เพื่อจัดการขยะชุมชน.
<http://www.pcd.go.th/file/06-09-61/16.pdf>
- 6.สนอง อรุณศรี ธนิตา ผาติเสนะ (2564). การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีสุขภาพและแกนนำครัวเรือนในการจัดการขยะ บ้านปราสาทอำนาจ ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารชุมชนวิจัย ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2564) 252 - 63
- 7.เบญจพรรณ สุวรรณท้าว.(2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน 2559 212 - 38
- 8.คณิต เรืองขจร, เฉลิมพงษ์ จันทรสุธา, วุฒิวัฒน์ อนันต์พัฒน์ และ ไพรัตน์ จันทรฉาย.(2564). การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน กรณีศึกษา ชุมชนวัดท่าเกษม ตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว. Journal of Modern Learning Development. ปีที่ 6 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกันยายน – ตุลาคม 2564 234 - 48
- 9.นฤนาท ยืนยง และ พิชชานาถ เงินดีเจริญ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลสาพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน 2565 279 - 97
- 10.กมล สุดประเสริฐ. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เจ. เอ็น.ที., 2540.